

فرم برنامه درسی (Course Plan)

دانشکده پرستاری و مامائی حضرت فاطمه (س)

نام درس : اپیدمیولوژی و جمعیت شناسی	تعداد واحد : ۲ واحد نظری
مقطع : کارشناسی ارشد مامایی	مدت زمان ارائه درس : ۳۴ ساعت
پیش نیاز : ندارد	
تدوین کننده: دکتر رکسانا جان قربان و دکتر نسرین شریفی (سال ۱۴۰۰)	

هدف کلی درس: بالابردن سطح دانش فراگیر و شناخت وی از جمعیت شناسی و مباحث اپیدمیولوژی

شرح درس: فراگیران با گذرانیدن این درس، دانش لازم در خصوص کلیات جمعیت شناسی، تحولات و حرکات و ساختار جمعیتی، شاخص های سلامت باروری و مباحث اپیدمیولوژی را کسب خواهند نمود.

عناوین کلی این درس شامل موارد زیر می باشد :

- ۱) کلیات جمعیت شناسی و سیاست های جمعیتی
- ۲) تحولات جمعیتی و مراحل رشد جمعیت
- ۳) حرکات جمعیت و شاخص های جمعیتی
- ۴) ساختار جمعیت و سیاست جدید ملی جمعیتی
- ۵) معرفی برنامه بارداری و برنامه ریزی شده در سیستم سلامت کشور
- ۶) شاخص های بهداشتی حوزه سلامت باروری (حوزه سلامت مادر)
- ۷) شاخص های بهداشتی حوزه سلامت باروری (حوزه سلامت کودک)
- ۸) تاریخچه و سیر تحولی اپیدمیولوژی
- ۹) مفهوم سلامت و بیماری، سیر طبیعی بیماریها و سطوح پیشگیری از بیماریها
- ۱۰) میزان ها بهداشتی (شیوع و بروز)
- ۱۱) میزان های بهداشتی (امید به زندگی، DALLY ، QALLY)
- ۱۲) انواع مطالعات اپیدمیولوژیک (توصیفی)
- ۱۳) انواع مطالعات اپیدمیولوژیک (تحلیلی- مورد شاهدهی و همگروهی)
- ۱۴) انواع مطالعات اپیدمیولوژیک (کارآزمایی بالینی)
- ۱۵) منابع عمده خطا و سو گیری در مطالعات اپیدمیولوژیک
- ۱۶) روشهای غربالگری بیماریها

۱-هدف کلی:

❖ آشنایی با کلیات جمعیت‌شناسی و سیاست‌های جمعیتی

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- تعریف جمعیت را بیان کند.
- انواع جمعیت را تقسیم‌بندی کند.
- انواع جمعیت‌شناسی را با ذکر مثال توضیح دهد.

۲-هدف کلی:

❖ تحولات جمعیتی و مراحل رشد جمعیت

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- تحولات جمعیتی را در دنیا شرح دهد.
- مراحل رشد جمعیت و تفاسیر آن را بیان نماید.
- نظریه‌های جمعیتی را توضیح دهد.

۳-هدف کلی:

❖ حرکات جمعیت و شاخص‌های جمعیتی

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- انواع حرکات جمعیتی را نام ببرد.
- شاخص‌های جمعیتی (مهاجرت، مرگ و میر و ولادت و Pearl و CYP) را شرح دهد.

۴- هدف کلی:

❖ آشنایی با ساختار جمعیت و سیاست جدید ملی جمعیتی

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- ساختار و توزیع جمعیت را شرح دهد.
- انواع تراکم جمعیت و هرم جمعیتی را توضیح دهد.
- آینده‌نگری جمعیت و دیدگاه‌های جمعیتی ملی و سیاست‌های جدید جمعیتی را بیان نماید.

۵- هدف کلی:

❖ آشنایی با معرفی برنامه بارداری و برنامه ریزی شده در سیستم سلامت کشور

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- دستورالعمل‌های ملی جدید در ارائه خدمات باروری را توضیح دهد.
- برنامه باروری سالم را شرح دهد.

۶- هدف کلی:

❖ آشنایی با شاخص های بهداشتی حوزه سلامت باروری (حوزه سلامت مادر)

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- شاخص های مرگ و میر و عوارض مادری را شرح دهد.
- تفسیر و مفاهیم شاخص های مرگ و میر و عوارض مادری را بیان نماید.

۷- هدف کلی:

❖ شاخص های بهداشتی حوزه سلامت باروری (حوزه سلامت کودک)

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- شاخص های مربوط به تولد و مرگ و میر نوزادان و کودکان را شرح دهد.
- تفسیر و مفاهیم شاخص های مربوط به تولد و مرگ و میر نوزادان و کودکان را بیان نماید.

۸- هدف کلی:

❖ تاریخچه و سیر تحولی اپیدمیولوژی

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- تعریف دقیقی از اپیدمیولوژی ارائه نماید.
- سیر تحول اپیدمیولوژی را شرح دهد.
- اهداف اپیدمیولوژی را بیان نماید.
- اصطلاحات متداول در اپیدمیولوژی را تعریف کند.

۹- هدف کلی:

❖ آشنایی با مفهوم سلامت و بیماری، سیر طبیعی بیماریها و سطوح پیشگیری از بیماریها و انواع همه گیری

اهداف اختصاصی :

❖ دانشجو باید بتواند:

- مفهوم سلامت و بیماری را بیان نماید.
- سیر طبیعی بیماریها را بیان کند.
- اصول پیشگیری اولیه ، ثانویه، و ثالثیه را بیان نماید.
- انواع همه گیری و اقدامات لازم در همگیری را شرح دهد.

۱۰- هدف کلی:

❖ آشنایی با شاخص ها و میزان ها بهداشتی

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- میزان های ابتلا (شیوع و بروز) را تعریف نماید.
- میزان های موالید و تجدید نسل را شرح دهد.

- میزان های مرگ و میر خام و اختصاصی را شرح دهد.
- امید به زندگی و شاخص دالی را شرح دهد.

۱۱- هدف کلی:

❖ آشنائی با شاخص ها و میزان ها بهداشتی

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- میزان های ابتلا (شیوع و بروز) را تعریف نماید.
- میزان های موالید و تجدید نسل را شرح دهد.
- میزان های مرگ و میر خام و اختصاصی را شرح دهد.
- امید به زندگی و شاخص QALLY, DALLY را شرح دهد.

۱۲- هدف کلی:

❖ آشنایی با انواع مطالعات اپیدمیولوژیک (توصیفی)

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- انواع مطالعات توصیفی و تحلیلی را تقسیم بندی نماید.
- مطالعات مشاهده ای را توصیف نماید.
- مراحل انجام مطالعات مقطعی را بیان نماید.

۱۳- هدف کلی:

❖ آشنایی با انواع مطالعات اپیدمیولوژیک (تحلیلی - مورد، شاهدی و همگروهی)

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- مراحل انجام مورد-شاهدی را بیان نماید.
- مراحل انجام همگروهی را بیان نماید.
- خطر نسبی و نسبت شانس را محاسبه نماید
- خطر قابل انتساب و خطر نسبی را با هم مقایسه نماید.

۱۴- هدف کلی:

❖ آشنایی با انواع مطالعات اپیدمیولوژیک (تحلیلی - کارآزمایی بالینی)

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- شرایط انجام یک مطالعه کارآزمایی بالینی را بیان نماید.
- اشتباهات رایج در طراحی مطالعات کارآزمایی بالینی را شرح دهد.

۱۵- هدف کلی:

❖ آشنایی با منابع عمده خطا و سوگیری در سنجش بیماریها

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- خطای سیستماتیک و خطای تصادفی را تعریف کرده و تفاوت آنها را ذکر نماید.
- انواع خطای سیستماتیک را برشمارد.
- روشهای بررسی و پیشگیری از خطای سیستماتیک را شرح دهد.

۱۶- هدف کلی:

❖ آشنایی با مخدوش شدگی

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- مخدوش شدگی را در مطالعات اپیدمیولوژیک را تعریف کند.
- روش مشخص نمودن مخدوش شدگی را شرح دهد.
- روشهای کنترل مخدوش شدگی را در طراحی و آنالیز را ذکر نماید.

۱۷- هدف کلی:

❖ آشنایی با روشهای غربالگری بیماریها

اهداف اختصاصی:

❖ دانشجو باید بتواند:

- مفهوم غربالگری و انواع آن را بیان نماید.
- ضوابط برنامه غربالگری را بیان کند.
- حساسیت و ویژگی ابزار غربالگری را تعیین کند.
- ارزش اخباری مثبت و منفی ابزار غربالگری را تعیین کند.

روش آموزش

- سخنرانی به همراه پرسش و پاسخ - بحث گروهی - یادگیری مشارکتی

شرایط اجراء

❖ امکانات آموزشی بخش

- ویدئو پروژکتور و کامپیوتر- تخته سفید

آموزش دهنده

- اساتید گروه ژنتیک (دکتر جان قربان و دکتر رحمانیان) و خانم دکتر نسرین شریفی مبحث اپیدمیولوژی

منابع اصلی درسی

- 1) Genetics in Medicine, J.S Thompson and M.W. Thomson Essential. Last edition
- 2) Elements of Medical Genetics, A.E.H. Emery & R.F. Mueller. Last edition
- 3) Emery and Rimoin's Principles and Practice of Medical Genetics. Last edition
- 4) Gordis Epidemiology. Last edition
- 5) Epidemiology Kept simple. Last edition

ارزشیابی

❖ نحوه ارزشیابی:

- آزمون کتبی در میان ترم و پایان ترم
- فعالیت کلاسی به صورت پرسش و پاسخ و ارائه کلاسی

نحوه محاسبه نمره کل

- امتحان میان پایان ترم ۸ نمره
- امتحان پایان ترم ۸ نمره
- ارائه کلاسی ۴ نمره

مقررات

- حداقل نمره قبولی ۱۲
- تعداد دفعات مجاز غیبت در کلاس ۴/۱۷ از ساعات کلاس

جدول زمانبندی درس اپیدمیولوژی و جمعیت شناسی

روش آموزشی	امکانات مورد نیاز	مدرس	موضوع	ساعت ارائه	جلسات
تجربه و تشریح و آنالیز	کلاس، کامپیوتر ویدئو پروژکتور تخته سفید	دکتر جان قربان	آشنایی با کلیات جمعیت شناسی و سیاست های جمعیتی	طبق برنامه اداره کل آموزش	۱
		دکتر رحمانیان	تحولات جمعیتی و مراحل رشد جمعیت		۲
		دکتر رحمانیان	حرکات جمعیت و شاخص های جمعیتی		۳
		دکتر جان قربان	آشنایی با ساختار جمعیت و سیاست جدید ملی جمعیتی		۴
		دکتر جان قربان	آشنایی با معرفی برنامه بارداری و برنامه ریزی شده در سیستم سلامت کشور		۵
		دکتر جان قربان	آشنایی با شاخص های بهداشتی حوزه سلامت باروری (حوزه جمعیت)		۶
		دکتر جان قربان	شاخص های بهداشتی حوزه سلامت باروری (حوزه سلامت مادر و کودک)		۷
		دکتر شریفی	تاریخچه و سیر تحولی اپیدمیولوژی		۸
		دکتر شریفی	مفهوم سلامت و بیماری، سیر طبیعی بیماریها و سطوح پیشگیری از بیماریها		۹
		دکتر شریفی	شاخص ها و میزان ها بهداشتی (حوزه جمعیت)		۱۰
		دکتر شریفی	شاخص ها و میزان ها بهداشتی (حوزه سلامت مادر و کودک)		۱۱
		دکتر شریفی	انواع مطالعات اپیدمیولوژیک (توصیفی)		۱۲
		دکتر شریفی	انواع مطالعات اپیدمیولوژیک (تحلیلی: مورد، شاهدی و همگروهی)		۱۳
		دکتر شریفی	انواع مطالعات اپیدمیولوژیک (تحلیلی: کارآزمایی بالینی)		۱۴
		دکتر شریفی	منابع عمده خطا و سوگیری در مطالعات اپیدمیولوژیک		۱۵
		دکتر شریفی	روشهای غربالگری بیماریها		۱۶